

Klappermelk & klompen

VETERANEN VERTELLEN OVER NEDERLANDS-INDIË EN NIEUW-GUINEA
OPGETEKEND DOOR CARLA VAN DER WAL

‘De veteranen waren geen rasonderhandelaars.’

88

15-11-1928/14-04-1926/24-11-1929/31-01-1925/27-03-1932/18-05-1917/24-08-1925/21-09-1903/07-04-1948/31-08-1925/05-03-1925/22-03-1931/18-03-1950/15-11-1928/14-04-1926/24-11-1929/31-01-1925/27-03-1932/18-05-1917/24-08-1925/21-09-1903/07-04-1948/31-08-1925/05-03-1925/22-03-1931/18-03-1950

DRS. ERNST HAITSMA • 18 MAART 1950 IN GRONINGEN • 1986:
TOETREDING TOT GEMEENTERAAD VAN UTRECHT VOOR HET **CDA**. ADVISEERDE
TOT 1990 TWEDE KAMERLEDEN EN WAS VANAF 1990 ALS BELANGENBEHARTIGER
WERKZAAM BINNEN HET MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF. WERD IN 1990 **FRACTIE-
VOORZITTER VAN HET CDA** IN UTRECHT EN WAS VAN 2000 TOT
2001 WETHOUDER. WERD IN 2003 WAARNEMEND BURGEMEESTER VAN AMERONGEN EN
BLEEF DAT TOT 2006. IS BATALJONSCOMMANDANT BIJ DE NATIONALE RESERVE. WAS
IN 1999 ALS FRACTIEVOORZITTER VAN HET CDA NAUW BETROKKEN BIJ DE OPRICHTING
VAN HET **INDIË-MONUMENT**.

Een van de weinige archiefmappen die Ernst Haitsma uit zijn tijd in de gemeenteraad van Utrecht heeft be-
waard, is die van de Stichting Indië-
Monument Utrecht. Geen wonder,
legt de oud-wethouder uit, want hij
was nauw betrokken bij de spraak-
makende oprichting van het gedenk-
teken. "Het was een zaak die de
emoties heel hoog deed oplopen."

'Op vier mei herdenken wij alle Ne-
derlanders die voor het vaderland
om het leven zijn gekomen tijdens
de Tweede Wereldoorlog. (..) Op
grond van het voorstaande moeten
wij berichten uw verzoek niet te
kunnen inwilligen.' Het staat te le-
zen in een brief van burgemeester
Opstelten, die hij in 1998 schreef
om uit te leggen waarom een Indië-
monument volgens hem niet in
Utrecht hoefde te worden opgezet.
"Hiermee is het allemaal begon-
nen," zegt Haitsma, terwijl hij het
vel papier over zijn keukentafel
schuift. "Voor de zomer van 1999
ontvingen we een tweede verzoek
van de veteranen uit Nederlands-
Indië. Opnieuw vroegen zij om een
monument. De verantwoordelijk
wethouder schoof het verzoek naar
mij door. 'Kijk maar eens wat je
ermee kunt', zei hij.

31-08-1925/05-03-1925/22-03-1931/28-03-1950/15-11-1928/14-04-1926/24-11-1929/31-01-1925/27-03-1932/18-05-1917/24-08-1925/21-09-1903/07-04-1948/31-08-1925/05-03-1925/22-03-1931/18-03-1950

Haitsma bleek de aangewezen
persoon om met de kwestie aan de
slag te gaan. Hij adviseerde naast
zijn werkzaamheden in Utrecht
Tweede Kamerleden, die vanwege
hun portefeuille ook in aanraking
kwamen met veteranen. "Ik kende
de groep en wist dat het er bij hen
heftig aan toe kan gaan. Deze men-
sen hebben heel wat meegemaakt
tijdens hun uitzending, maar daar
vaak niet of nauwelijks over gespro-
ken. Tijdens hun pensioen gaan de
veteranen vervolgens nadenken
over hun leven. Dan lopen ze tegen
zaken aan die ze thuis maar moei-
lijk onder woorden kunnen bren-
gen. Alleen als ze met hun maten
zijn, kunnen ze over hun ervarin-

gen praten." Juist daarom is zo'n
monument zo belangrijk. Veteranen
kunnen er hun gesneuvelde vrien-
den herdenken en vinden tegelij-
kertijd steun bij elkaar. "Omdat
de veteranen door de regering
naar Nederlands-Indië gestuurd
zijn, vinden ze dat de overheid
verplicht is een steentje bij te
dragen aan de totstandkoming
van zo'n monument."

Haitsma zocht contact met zijn col-
lega-fractievoorzitters, die gevoelig
bleken voor het pleidooi van de
veteranen. "Zij vonden dat er een
monument moest komen." De op-
richting van een monument leek
een één-tweetje te worden, maar

' ALLEEN ALS ZE MET HUN MATEN ZIJN, KUNNEN ZE
OVER HUN ERVARINGEN PRATEN. JUIST DAAROM IS ZO'N
MONUMENT ZO BELANGRIJK. VETERANEN KUNNEN ER
HUN GESNEUVELDE VRIENDEN HERDENKEN EN VINDEN
TEGELIJKERTIJD STEUN BIJ ELKAAR. '

problemen lagen op de loer. “Het college van B en W ging onder leiding van de nieuwe burgemeester Brouwer akkoord met de stichting van een monument, maar vond wel dat de controverse die de oorlog in Indonesië veroorzaakt heeft tot uiting gebracht moest worden.

Bijvoorbeeld door het plaatsen van de bijbelse tekst ‘Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren’. Zo wilde men aan beide kanten recht doen. Toen begon het pas echt.” De veteranen werden furieus, vertelt Haitsma terwijl hij uit zijn archiefmapje een krantenknipsel haalt. De kop luidt: ‘Moeten wij nu ook al onze vijanden herdenken?’ De boze vetera-

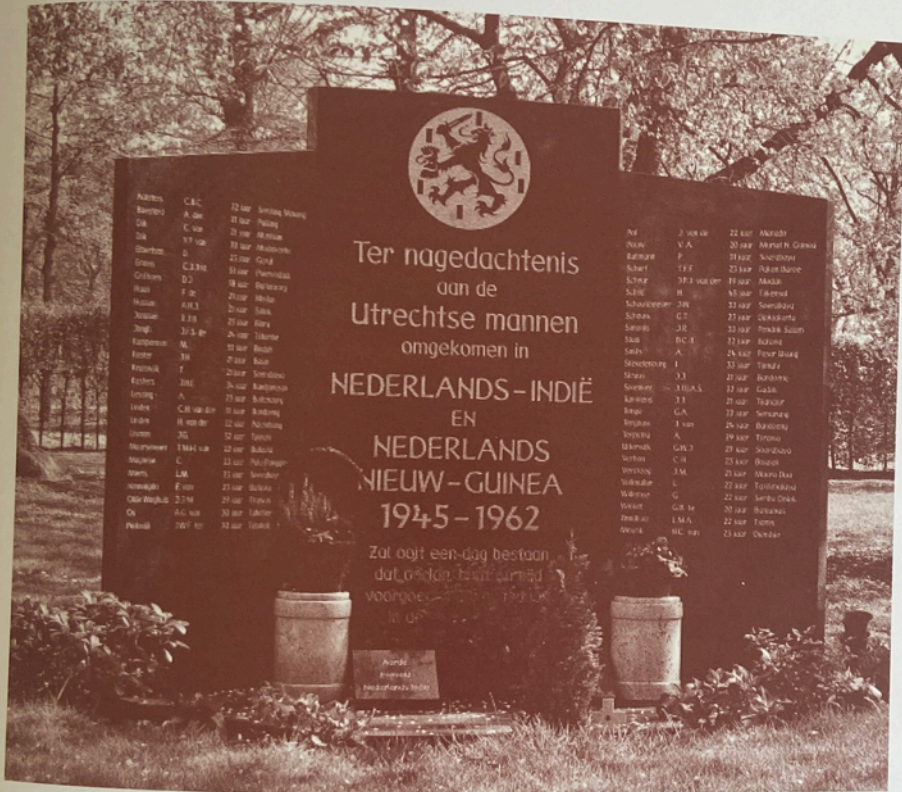
nen luchtten in het artikel hun hart over de ‘onredelijke’ opstelling van de gemeente.

En het bleef niet bij één artikel.

“De landelijke tv, kranten, ze stonden allemaal op de stoep. Dat was het begin van een boeiende ervaring. Voor ik het wist werd ik in plaats van boodschapper van het slechte nieuws de schuldige.” De veteranen waren zo ontevreden over de gang van zaken, dat zij zich verzamelden voor het stadhuis. Met een stuk of veertig man wilden ze laten zien letterlijk te stáán voor hun zaak. “Een delegatie van een stuk of veertig van die blauwe jases stroomde binnen in de gang van

het schoolgebouw, waar we tijdelijk huisden omdat het stadhuis in de binnenstad verbouwd werd. Al die mannen van stavast kwamen naar binnen, op de plaats waar normaal leerlingen door de deuren dromden. Ik weet nog precies hoe het er uit zag vanaf de trap waar ik op stond. Toen een van de veteranen ‘schandelijk’ riep, steeg er een groot gejoel op. Het was ze ernst. Hans Versnel, die nu in het bestuur van de Stichting Indië-Monument Utrecht zit en toen bij de gemeente werkte, schoot me nog aan. ‘Red je het wel?’, vroeg hij. Maar ik was niet zo snel overdonderd. Ik kende de juiste bezweringsformules.” Daarom redde Haitsma het, letter-

10-11-1926/14-04-1926/24-11-1929/31-01-1925/27-03-1932/18-05-1917/24-08-1925/21-09-1903/07-04-1948/31-08-1926/05-03-1925/22-03-1931/18-03-1950/15-11-1926/14-04-1926/24-11-1929/31-01-1925/27

Ter nagedachtenis
aan de
Utrechtse mannen
omgekomen in
NEDERLANDS-INDIË
EN
NEDERLANDS
NIEUW-GUINEA
1945-1962

Zal ooit een dag bestaan
dat ons land te niet is gegaan?

Anders	C.M.	22	jaar	Servis Westing
Baartens	A. van	23	jaar	Nedisch
Bak	C. van	23	jaar	Nedisch
Bak	F.P. van	33	jaar	Nedisch
Blaarman	Z.	29	jaar	Nedisch
Blaarman	C.J.R.H.	30	jaar	Nedisch
Blitters	D.J.	18	jaar	Nedisch
Blitters	F.H.	28	jaar	Nedisch
Bout	F.H.	28	jaar	Nedisch
Bout	K.H.	20	jaar	Nedisch
Bruggen	E.H.	26	jaar	Nedisch
Bruil	J.P.L. de	26	jaar	Nedisch
Busch	M.	31	jaar	Nedisch
Busch	J.H.	27	jaar	Nedisch
Busch	J.	27	jaar	Nedisch
Busch	J.H.	27	jaar	Nedisch
Busch	A.	27	jaar	Nedisch
Busch	C.H. van der	27	jaar	Nedisch
Busch	H. van der	27	jaar	Nedisch
Busch	J.C.	27	jaar	Nedisch
Busch	J.M.H. van	27	jaar	Nedisch
Busch	C.	27	jaar	Nedisch
Busch	L.W.	27	jaar	Nedisch
Busch	E. van	27	jaar	Nedisch
Busch	J.P.	27	jaar	Nedisch
Busch	A.C. van	27	jaar	Nedisch
Busch	H.F. van	27	jaar	Nedisch
Busch	H.F. van	27	jaar	Nedisch

Busch	J. van der	22	jaar	Nedisch
Busch	V.A.	20	jaar	Nedisch
Busch	E.	20	jaar	Nedisch
Busch	T.F.T.	21	jaar	Nedisch
Busch	S.F.P. van der	21	jaar	Nedisch
Busch	H.	21	jaar	Nedisch
Busch	Schaatsman	20	jaar	Nedisch
Busch	G.T.	21	jaar	Nedisch
Busch	J.R.	21	jaar	Nedisch
Busch	B.C.H.	21	jaar	Nedisch
Busch	A.	21	jaar	Nedisch
Busch	Steekberg	21	jaar	Nedisch
Busch	J.J.	22	jaar	Nedisch
Busch	J.H.A.	22	jaar	Nedisch
Busch	J.H.	22	jaar	Nedisch
Busch	G.A.	22	jaar	Nedisch
Busch	J. van	26	jaar	Nedisch
Busch	A.	26	jaar	Nedisch
Busch	G.H.	26	jaar	Nedisch
Busch	C.H.	26	jaar	Nedisch
Busch	J.M.	26	jaar	Nedisch
Busch	S.	27	jaar	Nedisch
Busch	G.H.M.	27	jaar	Nedisch
Busch	J.M.A.	27	jaar	Nedisch
Busch	M.C. van	27	jaar	Nedisch

lijk. "Die actie was politiek gezien bloedlink. De fractievoorzitters dachten dat de gemeente goed bezig was met de kwestie, maar de veteranen waren het daar blijkbaar niet mee eens. Zij gaven de politiek de volle laag. De fractievoorzitters voelden zich op hun beurt danig in hun kuif gepikt. Ik moest de boel bij elkaar proberen te houden, maar dat was niet eenvoudig."

Haitsma bemiddelde net zo lang tot hij op negentien oktober tijdens een fietstweedaagse het verlossende telefoontje kreeg. Een ambtenaar van Financiën had in het Liedboek voor de Kerken een tekst van Willem Barnard gevonden, die op de instemming van beide partijen kon rekenen. 'Zal er ooit een dag bestaan, dat oorlog, haat en nijd voorgoed zijn weggedaan in deze wereldtijd?', zo luidde de tekst. Er was een akkoord. "Dat was een gigantische opluchting. Je trekt aan zo'n project en ziet het dan bijna stranden door zo'n extreme reactie. De veteranen waren geen rasonderhandelaars, zoveel was duidelijk. Ze stelden zich dwingend op, ik denk niet dat ze zich realiseerden dat gelijk hebben niet altijd hetzelfde is als

gelijk krijgen. In een democratie is 'nee' ook een antwoord."

Toch kan Haitsma begrijpen waarom de veteranen zo fel optraden. "Het gaat hier om principes en vanuit hun achtergrond willen de veteranen die met hand en tand verdedigen." Het ultieme zoenoffer is geleverd, nu Haitsma is toegetreden tot het bestuur van de Stichting Indië-Monument Utrecht. Als het 'jonkie' van het stel zal hij meewerken aan het in stand houden van het monument en de herdenking. "Ik ben zo nauw bij het monument betrokken geweest, dit is een logische stap."

